

Sygn. akt I CSK 146/15

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 kwietnia 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Dończyk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Józef Frąckowiak

SSN Iwona Koper

w sprawie z powództwa Firmy Handlowej "B." S.A. w R.
przeciwko A. S.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w Izbie Cywilnej w dniu 8 kwietnia 2016 r.,

skargi kasacyjnej pozwanej od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 16 października 2014 r.,

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania
i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Nakazem zapłaty w postępowaniu nakazowym Sąd Okręgowy w R. orzekł, że pozwana A. S. - Firma „M.” A. S. w L. ma zapłacić powodowi Firmie Handlowej „B.” S.A. w R. kwotę 250.091,11 zł. Zasądzona kwota obejmowała należność tytułem ceny za materiały budowlane na podstawie kilkunastu faktur.

W zarzutach od nakazu zapłaty pozwana wniosła o uchylenie nakazu i oddalenie powództwa podnosząc, że powód umową cesji z dnia 21 sierpnia 2013 r. zbył dochodzoną wierzytelność na rzecz D. W. prowadzącego działalność gospodarczą pn. D. i wierzytelność ta została skompensowana przez nabywcę z wzajemną wierzytelnością przysługującą pozwanej w stosunku do D. W. W odpowiedzi na zarzuty pozwanej powód przyznał, że w dniu 21 sierpnia 2013 r. zawarł z D. W. prowadzącym działalność gospodarczą pod nazwą D. w R. umowę cesji wierzytelności dochodzonej w niniejszej sprawie na kwotę 250.091,11 zł, przy czym warunkiem skuteczności tej umowy było dokonanie przez D. W. zapłaty wyżej wymienionej kwoty na rachunek bankowy powoda. Do zapłaty nie doszło, wobec czego w dniu 28 listopada 2013 r. powód i D. W. zawarli porozumienie w sprawie rozwiązania umowy przelewu wierzytelności.

Wyrokiem z dnia 27 marca 2014 r. Sąd Okręgowy w R. utrzymał w mocy wydany nakaz zapłaty. W ocenie tego Sądu, wobec rozwiązania umowy przelewu wierzytelności powód był legitymowany do dochodzenia kwoty objętej żądaniem pozwu. Z kolei pozwana nie wykazała, by posiadała w stosunku do D. W. wymagane wierzytelności, jak również by złożyła mu oświadczenie o potrąceniu, zaś przedłożony przez pozwaną dowód w postaci dokumentu określonego „rozrachunki - analityka” sporządzony został miesiąc wcześniej niż podpisana umowa cesji, co podważa jego wiarygodność.

Wyrokiem z dnia 16 października 2014 r. Sąd Apelacyjny oddalił apelację pozwanej wniesioną od wyroku Sądu pierwszej instancji. Przyjął, że wprawdzie powód umową cesji wierzytelności z dnia 21 sierpnia 2013 r. przelał na D. W. wierzytelności objęte pozwem przysługujące mu względem pozwanej, ale cesjonariusz nie wywiązał się z umowy i nie zapłacił należności za nabytą

wierzytelność w terminie 7 dni od podpisania umowy. Wskutek tego powód i D. W. zawarli w dniu 28 listopada 2013 r. porozumienie w sprawie rozwiązania umowy przelewu wierzytelności. Tym samym - podpisując wymienione porozumienie – D. W. potwierdził, że wierzytelności wynikające z faktur wymienionych w pozwie z powrotem przenosi na cedenta, ten zaś nie będzie wymagać za nie zapłaty należności. Zarzut pozwanej, co do kompensaty wierzytelności, opierający się wyłącznie na umowie cesji wierzytelności pozostaje w sprzeczności z oświadczeniem D. W., złożonym wobec powoda, a potwierdzonym porozumieniem z dnia 28 listopada 2013 r., co do rozwiązania umowy cesji. Na skutek zwrotu wierzytelności cedentowi odpadła podstawa do jakichkolwiek kompensat między D. W. a pozwaną. Z tych względów Sąd Okręgowy trafnie pominął zeznania świadka D. W., jakkolwiek nie dał temu stosownego wyrazu, co jednak pozostaje bez wpływu na rozstrzygnięcie sprawy. Z tych względów apelacja jako bezzasadna podlegała oddaleniu.

Wyrok Sądu drugiej instancji został zaskarżony w całości skargą kasacyjną przez pozwaną. W ramach podstawy kasacyjnej z art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c. zarzucono naruszenie przepisów:

- art. 378 § 1 k.p.c. polegające na nierozpoznaniu przez Sąd drugiej instancji zarzutów podniesionych przez pozwaną w apelacji, tj. nierozpoznania istoty sprawy, naruszenia art. 498 § 1 k.c., naruszenia art. 233 § 1 k.p.c., naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 129 § 1 k.p.c., naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 227, art. 248 § 1, art. 249 k.p.c., naruszenia art. 227 k.p.c. w zw. z art. 274 § 1 k.p.c. i poprzestanie na ogólnikowym stwierdzeniu, iż pominięcie zeznań świadka D. W. przez Sąd pierwszej instancji jest słuszne, bowiem pominięcie to pozostaje bez wpływu na rozstrzygnięcie sprawy, a w konsekwencji dokonanie pozornej kontroli instancyjnej przez Sąd drugiej instancji;
- art. 382 k.p.c. w zw. z art. 217 § 1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. w zw. z art. 248 § 1 k.p.c. polegające na nieprzeprowadzeniu przez Sąd drugiej instancji uzupełniającego postępowania dowodowego poprzez zobowiązanie D. W. do przedłożenia Sądowi dokumentacji księgowej, z której wynika

kompensata wzajemnych wierzytelności D. W. na kwotę 250.091,11 zł nabytych w drodze cesji od powódki a wzajemną wierzytelnością pozwanej w stosunku do D. W., w efekcie czego Sąd pozbawił się dowodu umożliwiającego rozpoznanie kwestii kompensaty wzajemnych zobowiązań pomiędzy pozwaną a D. W.;

- art. 382 k.p.c. w zw. z art. 217 § 1 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. w zw. z art. 274 § 1 k.p.c. poprzez nieprzeprowadzenie przez Sąd drugiej instancji uzupełniającego postępowania dowodowego i nieprzesłuchanie świadka D. W., podczas gdy Sąd drugiej instancji w świetle art. 382 k.p.c. zobowiązany był do przeprowadzenia przedmiotowego dowodu wobec okoliczności, że Sąd pierwszej instancji, nie wezwał powtórnie świadka nieobecnego na rozprawie ani też dowodu z jego przesłuchania nie oddalił, ani nie pominął, co miało istotny wpływ na rozstrzygnięcie sprawy, ponieważ Sąd w efekcie pozbawił się dowodu umożliwiającego rozpoznanie kwestii kompensaty wzajemnych zobowiązań pomiędzy pozwaną a D. W.;
- art. 328 § 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. poprzez sporządzenie uzasadnienia wyroku z dnia 16 października 2014r. z pominięciem wskazania podstawy faktycznej, czyli ustalenia faktów, które Sąd uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł, i przyczyn dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej, wyjaśnienia podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa oraz oceny zarzutów podniesionych przez pozwaną w apelacji, co uniemożliwia kontrolę motywów rozstrzygnięcia.

Wskazując na powyższe zarzuty pozwana wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c., podstawą skargi kasacyjnej mogą być naruszenia przepisów postępowania, jeżeli mogły one mieć istotny wpływ na wynik sprawy. W ugruntowanym stanowisku Sądu Najwyższego zarzut naruszenia art. 328 § 2 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c., podniesiony w ramach drugiej podstawy kasacyjnej, może być uwzględniony wyjątkowo z tej przyczyny, że określa

on elementy uzasadnienia wyroku, które jest sporządzane już po wydaniu orzeczenia. Z tej przyczyny naruszenie tego przepisu nie ma zazwyczaj istotnego wpływu na wynik postępowania. Mimo to zarzut naruszenia tego przepisu może być wyjątkowo uwzględniony w postępowaniu kasacyjnym, w szczególności wówczas, gdy treść uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia jest do tego stopnia wadliwa, że nie jest możliwe przeprowadzenie jego poprawnej kontroli przez Sąd Najwyższy (por. m.in. orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 26 listopada 1999 r., III CKN 460/98, OSNC 2000, nr 5, poz. 100, z dnia 25 października 2000 r., IV CKN 142/00, z dnia 13 czerwca 2000 r., V CKN 69/00 - nie publ.).

Zgodnie z art. 328 § 2 k.p.c., uzasadnienie wyroku powinno zawierać wskazanie podstawy faktycznej rozstrzygnięcia, a mianowicie faktów, które sąd uznał za udowodnione, dowodów, na których się oparł, i przyczyn, dla których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej, oraz wyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa. Ogólnie rzecz ujmując z przepisu tego wynika, że uzasadnienie wyroku powinno zawierać podstawę faktyczną i prawną rozstrzygnięcia. Przepis ten poprzez art. 391 § 1 k.p.c. ma odpowiednie zastosowanie w postępowaniu apelacyjnym. Uzasadnienie wyroku sądu drugiej instancji ze względu na jego zakres i funkcje, określone przepisem art. 378 k.p.c., powinno odnosić się także do odpowiednich zarzutów zawartych w apelacji ewentualnie do innych kwestii, które sąd drugiej instancji powinien uwzględnić z urzędu.

Wyżej określonych wymagań nie spełnia uzasadnienie wyroku zaskarżonego skargą kasacyjną, gdyż nie ma w nim ani podstawy faktycznej, ani podstawy prawnej rozstrzygnięcia Sądu drugiej instancji. W szczególności, Sąd Apelacyjny rozstrzygnął apelację, nie wskazując jakichkolwiek przepisów prawa materialnego, które należało mieć na uwadze, badając zasadność zarzutu pozwanej podniesionego w zarzutach od nakazu zapłaty. Ich wskazanie było niezbędne dla określenia faktów prawnie istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy oraz określenia na kim spoczywał ciężar ich dowodu, następnie oceny, czy zgłoszone przez strony okoliczności i dowody były istotne dla rozstrzygnięcia sprawy oraz wreszcie - o ile takie okoliczności i dowody zostały zgłoszone - oceny wiarygodności i mocy dowodowej przeprowadzonych w sprawie dowodów. Brak

tych elementów w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku uniemożliwia dokonania oceny zasadności pozostałych - poza zarzutem naruszenia art. 328 § 2 w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. - zarzutów podniesionych w skardze kasacyjnej. W szczególności zwrócić należy uwagę na to, że z uzasadnienia zaskarżonego wyroku nie wynika jasno, co ma znaczenie dla oceny legitymacji czynnej powoda, czy wierzytelność będąca źródłem dochodzonego roszczenia przysługuje mu z tej przyczyny, że umowa przelewu wierzytelności z dnia 21 sierpnia 2013 r. miała charakter warunkowy - a w konsekwencji w ogóle nie doszło do przeniesienia na jej podstawie wierzytelności na rzecz D. W. (warunek zawieszający) albo doszło do powrotnego przeniesienia wierzytelności na powoda, jako cedenta, na skutek ziszczenia się warunku rozwiązującego - czy też z tej przyczyny, że powód zawarł z D. W. w dniu 28 listopada 2013 r. umowę rozwiązującą umowę przelewu wierzytelności. Z uzasadnienia zaskarżonego wyroku nie wynika, czy i kiedy o umowie przelewu wierzytelności i jej treści oraz umowie z dnia 28 listopada 2013 r., a w konsekwencji o zmianie wierzyciela dowiedziała się pozwana oraz kiedy ewentualnie miała miejsce kompensata jej wierzytelności z wierzytelnościami D. W., a jeżeli tak, czy w świetle wchodzących w rachubę przepisów prawa materialnego, była ona skuteczna względem powoda.

Z tych względów na podstawie art. 398¹⁵ § 1 oraz art. 108 § 2 w zw. z art. 391 § 1 i art. 398²¹ k.p.c. orzeczono, jak w sentencji.

jw

eb